

ASSESSING THE IMPACT OF GREEN FINANCING DEVELOPMENT ON THE FINANCIAL STABILITY AND COMPETITIVENESS OF COMMERCIAL BANKS

Utbasarov Oybek Ixtiyor o'g'li

MSc in Circular Economy, University of Tuscia

[*oybekutbasarov410@gmail.com*](mailto:oybekutbasarov410@gmail.com)

Abstract

The paper assesses the effect of green finance on the financial stability and competitiveness of commercial banks in Uzbekistan. It reviews the green taxonomy (2023), the green bonds of SQB and Agrobank, and capital, liquidity and asset-quality indicators. Agrobank's USD 455.1 million issue equals about 4% of banks' external debt, while state banks hold 65.5% of assets. Green finance affects banks through funding diversification and risk management, but its scale remains limited.

Keywords

green finance, green bonds, financial stability, competitiveness, commercial banks.

YASHIL MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHNING TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY BARQARORLIGI VA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH

Utbasarov Oybek Ixtiyor o'g'li

MSc in Circular Economy University of Tuscia

Annotatsiya: Tezisda yashil moliyalashtirishning tijorat banklari moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligiga ta'siri baholangan. Yashil taksonomiya (2023), SQB va Agrobankning yashil obligatsiyalari, bank tizimi kapital va likvidlik ko'rsatkichlari hamda aktivlar sifati tahlil qilingan. Agrobankning 455,1 mln dollarlik yashil obligatsiyasi banklarning tashqi qarzining taxminan 4 foizini tashkil etishi, davlat banklari aktivlarning 65,5 foizini nazorat qilishi aniqlangan. Yashil moliyalashtirish

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026**

barqarorlik va raqobatbardoshlikka resurs diversifikatsiyasi hamda riskni boshqarish kanallari orqali ta'sir qilishi, biroq uning ko'lamini hozircha cheklangani asoslangan.

Kalit so'zlar: yashil moliyalashtirish, yashil obligatsiya, moliyaviy barqarorlik, raqobatbardoshlik, tijorat banklari.

Аннотация: В тезисах оценено влияние развития зелёного финансирования на финансовую устойчивость и конкурентоспособность коммерческих банков. Проанализированы зелёная таксономия (2023), зелёные облигации SQB и Агробанка, показатели капитала, ликвидности и качества активов. Выпуск Агробанка на 455,1 млн долларов составляет около 4% внешнего долга банков, а госбанки контролируют 65,5% активов. Зелёное финансирование влияет через диверсификацию ресурсов и управление рисками, но его масштаб пока ограничен.

Ключевые слова: зелёное финансирование, зелёные облигации, финансовая устойчивость, конкурентоспособность, коммерческие банки.

Kirish. Yashil moliyalashtirish - iqlim o'zgarishiga moslashish, energiya samaradorligi, qayta tiklanuvchi energiya va resurslarni tejash loyihalarini kreditlar, obligatsiyalar va boshqa moliyaviy vositalar orqali ta'minlash tizimidir. Banklar uchun u ikki tomonlama ahamiyatga ega: bir tomondan, yangi mijoz segmentlari va uzoq muddatli resurs manbalarini ochadi, ikkinchi tomondan, iqlim bilan bog'liq kredit riskini boshqarishni talab qiladi. O'zbekistonda yashil kun tartibi institutsional jihatdan shakllandi: milliy yashil taksonomiya 2023-yil oktyabrida qabul qilindi, SQB 2023-yil avgustida mamlakatdagi birinchi korporativ yashil obligatsiyani chiqardi¹, Agrobank esa 2024-yil sentyabrida London fond birjasida 455,1 mln dollar ekvivalentidagi yashil obligatsiya joylashtirdi². Biroq bu qadamlarning bank barqarorligi va

¹ OECD (2023). Financing Uzbekistan's Green Transition. Paris: OECD Publishing. - https://www.oecd.org/en/publications/financing-uzbekistan-s-green-transition_27d2489d-en.html

² Global Green Growth Institute. Agrobank Publishes the First-year Results of the Green Bonds, 29.09.2025. - <https://gggi.org/agrobank-publishes-the-first-year-results-of-the-green-bonds/>

**“ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO’NALISHLARI” nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026**

raqobatbardoshligiga ta’siri hali tizimli baholanmagan. Tezisning maqsadi - yashil moliyalashtirishning tijorat banklari moliyaviy barqarorligi va raqobatbardoshligiga ta’sir kanallarini aniqlash va mavjud rasmiy ma’lumotlar asosida baholashdir.

Adabiyotlar sharhi.

G. Fride va hammualliflari 2000 dan ortiq empirik tadqiqotni umumlashtirib, ESG omillari va moliyaviy natija o’rtasida asosan salbiy bo’lmagan bog’liqlik (tadqiqotlarning taxminan 90 foizida) mavjudligini ko’rsatgan. K. Flammer korporativ yashil obligatsiyalar chiqargan kompaniyalarda ekologik ko’rsatkichlar yaxshilanishini hamda uzoq muddatli va “yashil” investorlar ulushi oshishini aniqlagan; bu holat banklar uchun resurs bazasini diversifikatsiya qilish imkoniyatini bildiradi. OECD (2023) hisobotida O’zbekistonda yashil obligatsiyalar moliyalashtirish tanqisligini qoplashning markaziy vositasi sifatida ko’rsatilgan va davlat banklari obligatsiyalarga qiziqish ortayotgani qayd etilgan. Jahon banki (2025) davlat moliya institutlari kreditlarning taxminan 70 foizini taqdim etishini va ularning “yashil yetakchi” rolini ta’kidlagan. Shu bilan birga yashil moliyalashtirishning bank barqarorligi va raqobatbardoshligiga ta’siri alohida banklar kesimida O’zbekiston ma’lumotlari asosida yetarlicha baholanmagan.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqot Markaziy bank yillik hisoboti, XVF moliyaviy sektor bahosi, OECD, Jahon banki va GGGI materiallari asosidagi qiyosiy-statistik tahlildan iborat. Barqarorlik kanali bo’yicha kapital yetarliligi (CAR), likvidlik (LCR, NSFR), aktivlar sifati (NPL) va mulkchilik tuzilmasi, raqobatbardoshlik kanali bo’yicha esa resurslar diversifikatsiyasi, tashqi qarzga nisbatan yashil obligatsiya ulushi va bank mahsulotlari bozoridagi o’rin ko’rsatkichlari ishlatildi. Yashil moliyalashtirish intensivligi $YaMI = (\text{yashil kreditlar} + \text{yashil obligatsiyalar}) / \text{jami aktivlar} \times 100$ formulasi bilan baholanadi.

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026**

Alohida banklarning yashil kreditlari bo'yicha statistika ommaviy e'lon qilinmagani sababli tahlil bank tizimi darajasida va yirik emitent banklar misolida amalga oshirildi.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Moliyaviy barqarorlik kanali. Bank tizimi 2024-yilda yetarli kapital va likvidlik zaxirasiga ega bo'lgan: kapital yetarliligi koeffitsiyenti 17,4 foiz (minimal talab 13 foiz), likvidlik qoplash koeffitsiyenti 194 foiz, barqaror moliyalashtirish koeffitsiyenti 115 foiz³. Bu yashil loyihalarni uzoq muddatli kreditlash uchun poydevor yaratadi. Biroq aktivlar sifati bo'yicha ehtiyotkorlik zarur: me'yoriy NPL 4,0 foiz bo'lib, XVF IFRS bo'yicha 3-bosqich kreditlari ulushi (7,8 foiz) ancha yuqoriligini qayd etgan va aktivlarning 65,5 foizi davlat ulushli banklarda jamlangan (XVF, 2025). Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, davlat moliya institutlari kreditlarning taxminan 70 foizini beradi. Demak, iqlim va o'tish riskining bank tizimiga ta'siri asosan davlat banklari kredit portfeli sifati orqali shakllanadi. 2024-yilda yangi kreditlarning 26,4 foizi sanoatga, 7,1 foizi qishloq xo'jaligiga yo'naltirilgan; qishloq xo'jaligida suv tanqisligi va noqulay ob-havo sektor faoliyatiga salbiy ta'sir qilgani Markaziy bank hisobotida qayd etilgan. Shu sababli suv va energiyani tejaydigan loyihalarni yashil moliyalashtirish qishloq xo'jaligi kreditlaridagi fizik riskni kamaytirishi, energiya va sanoat sohasida esa o'tish riskini boshqarish imkonini berishi mumkin.

Resurs bazasi va likvidlik kanali. 2024-yilda banklar 6,3 mlrd dollar tashqi qarz jalb qilgan (2023-yilga nisbatan +46 foiz), bankning tashqi majburiyatlari 11,0 mlrd dollarga (+26 foiz) yetgan. Tashqi qarzning o'sishi valyuta va qayta moliyalashtirish riskini oshiradi. Agrobankning 400 mln dollarlik evroobligatsiyasi va 700 mlrd so'mlik obligatsiyasi (jami 455,1 mln dollar, shundan 80 foizi iqlimga moslashgan qishloq xo'jaligiga yo'naltirilgan) bank tizimi tashqi majburiyatlarining taxminan 4 foiziga teng.

³ O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik hisobot - 2024 (Annual Report 2024). - Toshkent, 2025. - https://cbu.uz/upload/medialibrary/f27/1pe2gj41x2s1qafmi548hmvzg4aoh87x/Annual-Report-2025_.pdf

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026**

Demak, yashil obligatsiyalar muhim diversifikatsiya vositasi bo'lib, tizim darajasida barqarorlikni o'zgartiradigan hajmga hali yetmagan.

Raqobatbardoshlik. Yashil obligatsiyalar banklarga xalqaro ESG investorlar bazasiga chiqish, obro'ni oshirish va xorijiy hamkorlar bilan texnik hamkorlikni kengaytirish imkonini beradi: GGGI ma'lumotlariga ko'ra, Agrobank emissiyadan keyingi ta'sir hisobotini e'lon qilgan va mablag'lardan foydalanish xalqaro tamoyillarga mosligi tasdiqlangan. GGGI ko'magida chiqarilgan ikkita tematik obligatsiya orqali 1 mlrd dollardan ortiq mablag' jalb qilingan. Shu bilan birga yashil obligatsiyalarning faol emitentlari hozircha davlat banklari (SQB, Agrobank) bo'lib, bu xususiy banklar uchun yashil ipoteka va energiya tejovchi uskunalar kreditlari kabi segmentlarni egallash imkoniyati mavjudligini bildiradi. Yashil moliyalashtirishdan to'liq foyda olish uchun taksonomiyaga mos loyihalar oqimi, tashqi tasdiq (SPO) va hisobot standartlari zarur.

Yashil moliyalashtirishning iqtisodiy samarasi. Yashil obligatsiya mablag'lari qanday loyihalarga yo'naltirilishi bankning kredit portfeli sifatiga bevosita ta'sir qiladi. Agrobank obligatsiyasi mablag'larining 80 foizi iqlimga moslashgan qishloq xo'jaligiga (tomchilatib sug'orish, suvni tejovchi texnologiyalar va boshqalar) ajratilgan va GGGI emissiyadan keyingi hisobotda mablag'lardan foydalanish xalqaro hisobot tamoyillariga mosligini tasdiqlagan. Qishloq xo'jaligi 2024-yilda ham bank kreditlarining muhim qismini (7,1 foiz) tashkil etgani va sektor suv tanqisligidan ta'sirlanayotgani sababli, bunday loyihalar qarz oluvchilarning daromad barqarorligini oshirib, kredit riskini kamaytirishi mumkin. Biroq bu ta'sir hali banklar hisobotida alohida ko'rinmaydi: yashil kreditlar bo'yicha NPL, foiz marjasi va rentabellik ommaviy e'lon qilinmaydi, shu sababli ijobiy ta'sir faqat dastlabki belgi sifatida talqin qilinadi.

Raqobat muhitidagi o'zgarishlar. Davlat banklari bank tizimi aktivlarining 65,5 foizini nazorat qilgani uchun yashil moliyalashtirish bozori ham ularning ustunligi ostida shakllanmoqda. Bu bir tomondan, katta hajmdagi yashil loyihalarni

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026**

moliyalashtirish va xalqaro investorlarga chiqish imkonini beradi, ikkinchi tomondan, xususiy banklar uchun raqobat to'sig'ini yuzaga keltiradi, chunki ularda tasdiqlash va hisobot xarajatlarini qoplaydigan ko'lam yetishmaydi. Shu sababli taksonomiya talablarini soddalashtirilgan va ko'lamga mos shaklda qo'llash, kichik banklar uchun xalqaro moliya institutlari kredit liniyalari orqali texnik yordam ko'rsatish raqobat muhitini muvozanatlashga xizmat qiladi.

Risklar va cheklovlar. Birinchidan, "yashil yuvish" (greenwashing) riski: loyihalar taksonomiyaga mosligi mustaqil tasdiqlanmasa, investor ishonchi pasayadi. Ikkinchidan, ESG ma'lumotlari va hisobotlari yetarli emas, shu sababli yashil kreditlarning NPL va rentabelligi alohida kuzatilmaydi. Uchinchidan, tashqi valyutadagi yashil qarz so'mdagi daromadli loyihalar bilan valyuta nomuvofiqligini yuzaga keltirishi mumkin. To'rtinchidan, monitoring va tasdiqlash xarajatlari dastlab bank xarajatlarini oshiradi; Fride va hammualliflari ko'rsatgan salbiy bo'lmagan ta'sir esa bu xarajatlar riskning kamayishi bilan qoplangandagina ro'yobga chiqadi.

Natijalarning talqini. Yashil moliyalashtirishning ta'siri uch gipoteza bo'yicha baholanishi mumkin: H1 - yashil resurslar ulushining oshishi resurs bazasini diversifikatsiya qilib, tashqi shokka sezgirlikni kamaytiradi; H2 - yashil kreditlash iqlim bilan bog'liq riskni (ayniqsa, qishloq xo'jaligida) kamaytirib, NPLni pasaytiradi; H3 - yashil mahsulotlar va ESG obro'si banklarning bozor ulushi va resurs narxiga ijobiy ta'sir qiladi. Mavjud ma'lumotlar H1 bo'yicha kuchsiz, H2 va H3 bo'yicha esa dastlabki ijobiy belgilarni ko'rsatadi; sababiy xulosa uchun banklar kesimidagi yashil kreditlar ma'lumotlari kerak.

Taklif va tavsiyalar.

Markaziy bank bank kesimida yashil kreditlar hajmi, NPL va rentabelligi bo'yicha yillik statistikasi e'lon qilishi; (2) taksonomiyaga mosligini tekshirish va tashqi tasdiq (SPO) tartibini majburiy tamoyilga aylantirish; (3) banklar iqlim stress-testlarini va

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026**

kredit portfelining yuqori emissiyali sohalaridagi ekspozitsiyasini baholashni joriy etishi; (4) yashil obligatsiyalarni so'mda chiqarish va ichki institutsional investorlarni jalb qilish orqali valyuta nomuvofiqligini kamaytirish; (5) xususiy banklar uchun yashil ipoteka va energiya tejovchi uskunalar kreditlarini kengaytirish bo'yicha rag'batlar belgilash.

Xulosa

O'zbekistonda yashil moliyalashtirishning institutsional asoslari (taksonomiya, yashil obligatsiyalar) yaratildi, biroq uning bank tizimidagi ko'lam hali kichik: Agrobankning eng yirik emissiyasi ham bank tizimi aktivlarining 1 foizidan kamini tashkil etadi. Barqarorlik nuqtai nazaridan yashil moliyalashtirish resurs diversifikatsiyasi va fizik riskni kamaytirish orqali foydali bo'lishi mumkin, biroq aktivlar sifatining kam baholanishi va tashqi qarz riski saqlanadi. Raqobatbardoshlik jihatidan u banklarga xalqaro investorlar bazasi va yangi segmentlarni ochadi. Natijalarni aniqlashtirish uchun banklar kesimida yashil kreditlar va ularning sifati bo'yicha ma'lumotlar zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik hisobot - 2024 (Annual Report 2024). - Toshkent, 2025. - https://cbu.uz/upload/medialibrary/f27/1pe2gj41x2s1qafmi548hmvzg4aoh87x/Annual-Report-2025_.pdf
2. International Monetary Fund (2025). Republic of Uzbekistan: Financial Sector Assessment Program - Financial System Stability Assessment. IMF Country Report No. 25/145. - <https://www.imf.org/-/media/files/publications/cr/2025/english/1uzbea2025003-print-pdf.pdf>

**"ZAMONAVIY ILMIY YONDASHUVLAR VA TEXNOLOGIK
TARAQQIYOTNING USTUVOR YO'NALISHLARI" nomli Respublika
ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026**

3. OECD (2023). Financing Uzbekistan's Green Transition. Paris: OECD Publishing. - https://www.oecd.org/en/publications/financing-uzbekistan-s-green-transition_27d2489d-en.html

4. World Bank (2025). Prime Picks for a Green Pivot: Uzbekistan State Funds for Climate Action. - <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/state-funds-for-climate-action>

5. Global Green Growth Institute. Agrobank Publishes the First-year Results of the Green Bonds, 29.09.2025. - <https://gggi.org/agrobank-publishes-the-first-year-results-of-the-green-bonds/>

6. Friede G., Busch T., Bassen A. (2015). ESG and Financial Performance: Aggregated Evidence from More than 2000 Empirical Studies. Journal of Sustainable Finance & Investment, 5(4), 210-233.

7. Flammer C. (2021). Corporate Green Bonds. Journal of Financial Economics, 142(2), 499-516.